

FAIRTRADE
ČESKO a SLOVENSKO

**JAK FUNGUJE
FAIRTRADE**

„Díky fairtradovému příplatku jsme mohli rozšířit naši kancelář, také jsme koupili 36 motorů pro zjednodušení přesunu našich agroinženýrů za pěstiteli, zakoupili jsme desítku traktorů, abychom zjednodušili sběr kakaa. Rozdali jsme také balíčky se školními pomůckami 200 dětem pěstitelů a poskytli školní půjčky 80 rodičům.“

*Diarassouba Adam
z družstva ECAKOG*

CO JE FAIRTRADE

Fairtrade je certifikace zboží. Lidem ze zemí Afriky, Asie a Latinské Ameriky poskytuje možnost uživit se vlastní prací za důstojných podmínek. Pěstitelé a zaměstnanci dostávají v rámci systému Fairtrade za své kakao, kávu nebo další plodiny dobrou výkupní cenu a navíc fairtradový příplatek. Mezi základní principy Fairtrade patří:

- spravedlivá výkupní cena,
- fairtradový příplatek,
- možnost předfinancování,
- demokratické rozhodování,
- dodržování lidských a pracovních práv,
- zákaz nucené a dětské práce,
- šetrnost k životnímu prostředí.

Fairtradové suroviny pěstují malí pěstitelé v zemích globálního Jihu. Jedná se především o kávu, kakao, banány, čaj, třtinový cukr, rýži, koření nebo také bavlnu a řezané květiny.

PĚSTOVÁNÍ KÁVY

Pro 25 milionů pěstitelů a pěstitelky je pěstování kávy hlavní způsob obživy. O kávovníky se starají na svých rodinných pozemcích a společně pokrývají tito drobní pěstitelé 80 % světové produkce kávy. Dobrá káva totiž vyžaduje osobní péči a ruční sběr zralých plodů.

Hlavní problémy:

- Výkupci využívají izolovanosti a slabé vyjednávací pozice drobných pěstitelů, kteří nejsou členy družstev. Pěstitelé nemají přístup k informacím o trhu a cenách a svou kávu nemohou snadno prodat jinde.
- Změny klimatu přinášejí extrémní výkyvy počasí. Velká vedra i nepravidelné deště zvyšují výskyt různých škůdců a také onemocnění zvaného kávová rez.
- V dodavatelském řetězci kávy dominují nadnárodní obchodní a pražírenské společnosti. Pouhých pět mezinárodních koncernů ovládá 45 % trhu s kávou.

- Cena kávy na světovém trhu stále kolísá, pěstitelé dopředu neví, kolik za svoji úrodu dostanou.
- Pěstitelé nemají prostředky a znalosti potřebné pro zvyšování produkce a kvality své kávy

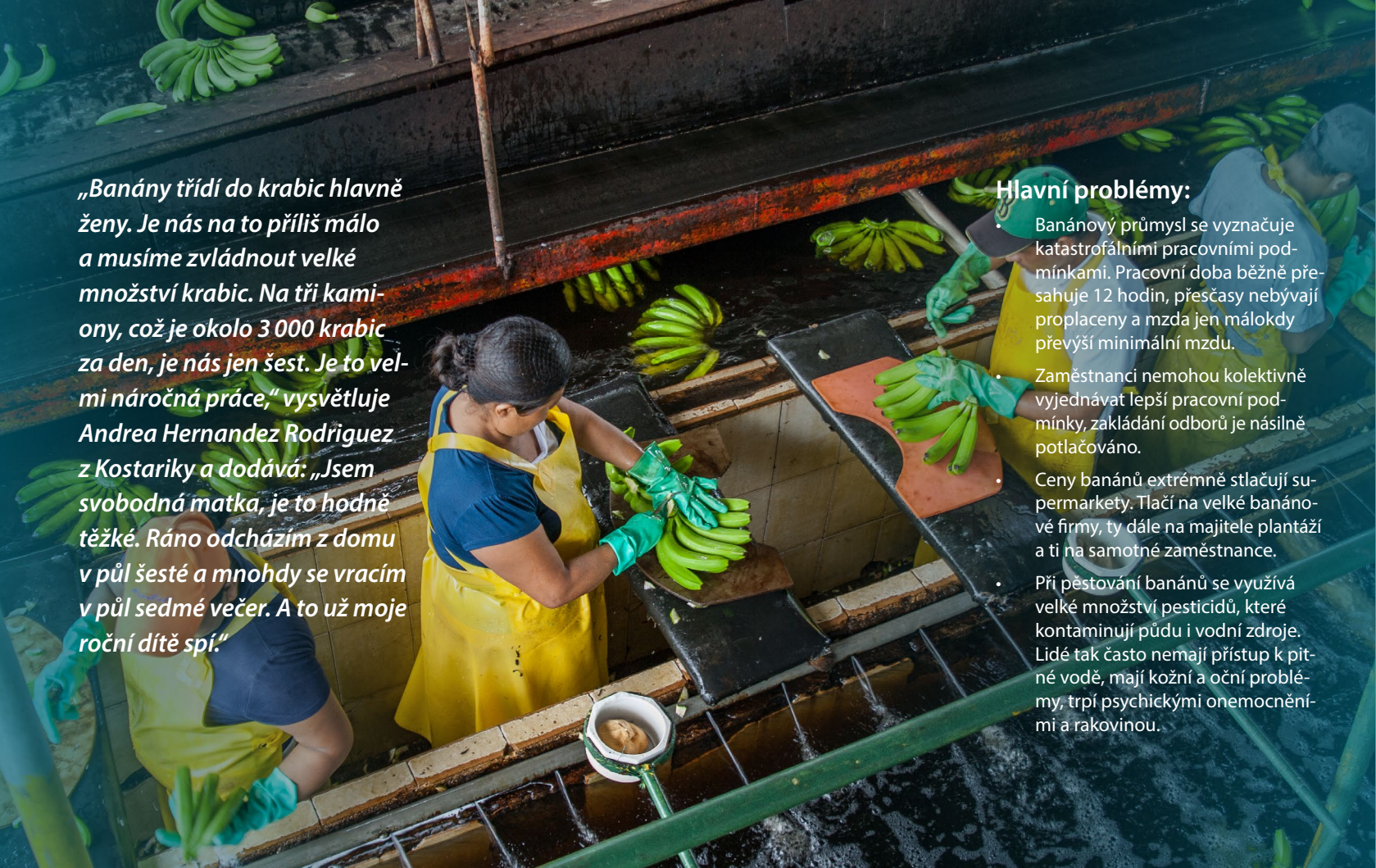
Jak pomáhá Fairtrade:

Pěstitelům pomáhá spojování do družstev. Ta se pak mohou nechat certifikovat podle pravidel Fairtrade. Členové fairtradového družstva mohou využívat odbornou podporu k boji s klimatickými změnami, poradenství k pěstování, levné úvěry a hlavně za svou kávu dostávají spravedlivou cenu. Společně také rozhodují, jak využijí fairtradový příspěvek určený pro rozvoj komunity.

„Místní výkupci nám za kávu dávali velmi nízké výkupní ceny. Ty nám nestačily na důstojný život. Rozhodli jsme se obchodovat svou kávu přes fairtradové družstvo, protože tam máme lepší výkupní ceny a fairtradový příspěvek.“

*Eimar Velazquez
Mazariegos z mexického
družstva ISMAM*

„Banány třídí do krabic hlavně ženy. Je nás na to příliš málo a musíme zvládnout velké množství krabic. Na tři kamiony, což je okolo 3 000 krabic za den, je nás jen šest. Je to velmi náročná práce,“ vysvětluje Andrea Hernandez Rodriguez z Kostariky a dodává: „Jsem svobodná matka, je to hodně těžké. Ráno odcházím z domu v půl šesté a mnohdy se vracím v půl sedmé večer. A to už moje roční dítě spí.“

Hlavní problémy:

- Banánový průmysl se vyznačuje katastrofálními pracovními podmínkami. Pracovní doba běžně přesahuje 12 hodin, přesčasy nebyvají proplaceny a mzda jen málokdy převyšuje minimální mzdu.
- Zaměstnanci nemohou kolektivně vyjednávat lepší pracovní podmínky, zakládání odborů je násilně potlačováno.
- Ceny banánů extrémně stlačují supermarkety. Tlačí na velké banánové firmy, ty dále na majitele plantáží a ti na samotné zaměstnance.
- Při pěstování banánů se využívá velké množství pesticidů, které kontaminují půdu i vodní zdroje. Lidé tak často nemají přístup k pitné vodě, mají kožní a oční problémy, trpí psychickými onemocněními a rakovinou.

PĚSTOVÁNÍ BANÁNŮ

Banány patří mezi nejoblíbenější a nejprodávanější ovoce na světě. Lidé je na plantážích sklízí ještě zelené a ony pak po naložení do chladicího kontejneru putují kamionem a lodí do dozríváren. Přestože se dováží z dalekých zemí, v supermarketu jsou často levnější než místní jablka. Nízká cena je možná pouze na úkor zneužívání lidí a přírody v zemích produkce.

Jak pomáhá Fairtrade:

Fairtrade přináší zlepšení pracovních podmínek na plantážích. Nejsou zde využívány zakázané chemikálie a zaměstnanci využívají ochranné pomůcky. S lidmi vedení zachází důstojně, mohou zakládat odborové organizace a hájit svá práva. Za každou prodanou krabicí banánů dostanou navíc 1 USD fairtrádového příplatku, společně pak rozhodují, jak s těmito prostředky naloží.

PĚSTOVÁNÍ KAKAA

Pěstování kakaa je v zemích globálního Jihu hlavním zdrojem příjmů pro více než 5,5 milionů pěstitelů. V hlavních pěstitelských oblastech západní Afriky pěstují 90 % kakaa drobní pěstitelé na plantážích menších než 5 ha.

Hlavní problémy:

- Rodiny drobných pěstitelů kakaa nemají za svou produkci dostatečně zapláceno a žijí v chudobě. V Pobřeží slonoviny (Côte d'Ivoire) si pracovník na plantáži vydělá méně než 1 USD denně.
- Zejména v západní Africe je rozšířena dětská práce, jen v Pobřeží slonoviny a Ghaně, odkud pochází přes 60 % světové produkce kakaa, je to asi 2,1 milionu dětí.
- Pěstitelé žijí často v odlehlých venkovských oblastech bez fungujících škol, zdravotní péče a přístupu k pitné vodě.

- Zvyšování produkce kakaa jako exportní komodity západoafrických zemí s sebou v posledních desetiletích nese také drastické ničení životního prostředí. Pobřeží slonoviny takto od roku 1960 přišlo o 80 % svých deštných lesů.
- Stále více mladých lidí nevidí v pěstování kakaa budoucnost a s vidinou lepšího životy odcházejí do měst. Tam většinou končí v beznaději městských slumů.
- Vliv nadnárodních společností vyrábějících čokoládu a tamních vlád se stále zvyšuje, a to dále oslabuje vyjednávací pozici drobných pěstitelů.

Jak pomáhá Fairtrade:

Díky Fairtrade se mohou pěstitelé sdružovat ve fungujících družstvech, mohou využívat poradenství pro efektivnější pěstování a společně rozhodovat o nakládání s fairtradovým příplatkem. Tyto bonusové prostředky využívají často na budování škol a studní s pitnou vodou.

„Za kakao nedostáváme dobře zapláceno, ty ceny nejsou v pořádku. Nic tu není, schází nám nemocnice, dobré cesty, bydlení. Nemůžeme si dovolit ani slušné jídlo.“

*Kouaio Eboue,
dělník na kakaové
plantáži*

CERTIFIKACE A KONTROLA

Fairtrade International je mezinárodní nezisková organizace, která především stanovuje standardy pro certifikaci Fairtrade a dohlíží na využívání známky FAIRTRADE. Věnuje se také rozvoji trhu a zvyšování povědomí o Fairtrade. Svou činnost financuje především z licenčních poplatků od obchodníků, kteří používají známku FAIRTRADE® na svých produktech.

Shodu se standardy Fairtrade International kontroluje nezávislá certifikační společnost FLO-CERT. Tato auditorská společnost provádí kontroly dodržování standardů a realizuje pravidelné audity ve spolupráci s inspektory a auditory po celém světě. Ty si platí samotná družstva, obchodníci či zpracovatelé. Certifikovaný musí být každý článek obchodního řetězce, od pěstitelského družstva přes dovozce až po zpracovatele, který výrobek zabalí. Spotřebitel tak má jistotu, že produkt se značkou FAIRTRADE opravdu naplňuje požadované fairtradové standardy.

GLOBALNÍ SYSTÉM

Fairtrade je globální certifikační systém, do kterého je zapojeno více než 1,6 milionu pěstitelů a zaměstnanců z více než 1 600 organizací a družstev v 75 zemích světa. O zásadních otázkách fungování systému Fairtrade rozhodují také zástupci pěstitelských družstev a organizací, kteří disponují 50 % hlasů na Valné hromadě.

Certifikovaná Fair & Bio pražírna
v Kostelci nad Labem

HLAVNÍ VÝHODY FAIRTRADE

Garantovaná minimální výkupní cena

Certifikace Fairtrade znamená pro pěstitele, že za své plodiny dostanou takovou výkupní cenu, která pokryje jejich výrobní náklady a zároveň jim umožní důstojný život. Fairtrade nabízí garantovanou minimální výkupní cenu, která funguje jako záchranná síť. Cena je stanovena pro každý produkt, například u prané kávy arabika činí 1,40 dolaru za libru (tj. 0,454 kg), u kakaa 2,40 dolaru za kilo. Pokud je cena na světovém trhu vyšší, dostává pěstitel od certifikovaného obchodníka tuto vyšší tržní cenu.

Fairtradový příplatek

K výkupní ceně vyplácí certifikovaný odběratel navíc fairtradový příplatek. Ten je u arabiky 0,20 dolaru za libru kávy nebo 0,24 dolaru za kilo kakaa. Tyto bonusové peníze dostává fairtradové družstvo. Jeho členové pak demokraticky rozhodují o použití těchto dodatečných finančních prostředků – investuje se většinou do zvyšování produktivity pěstování a do komunitních sociálních nebo vzdělávacích projektů. Z fairtradového příplatku jsou stavěny cesty, studny, školy, financována stipendia nebo zajišťována lékařská péče. V roce 2017 takto pěstitelé a pěstitelky rozhodovali o 4,5 miliardách Kč, které slouží k rozvoji pěstitelských komunit!

„Fairtrade nám nabízí spoustu sociálních výhod a lepší výkupní cenu. Žádná jiná certifikace nenabízí sociální příplatek, který můžeme využívat. Díky němu se situace v družstvu i mezi našimi pěstiteli oproti předchozím letům o dost zlepšila.“

*Juan Walfred Martinez
z družstva Peña Roja
z Guatemaly*

OZNAČENÍ VÝROBKŮ

Fairtradové výrobky nesou certifikační známku FAIRTRADE® a nebo pocházejí od členů Světové fairtradové organizace (WFTO).

Certifikační známka FAIRTRADE®

Známka FAIRTRADE® označuje zboží, které bylo vyrobeno v souladu se standardy Fairtrade International (www.fairtrade.net). Známka má několik variant. U klasické známky s černým pozadím všechny suroviny, které jsou dostupné jako fairtradové, pochází od certifikovaných výrobců. Existují i speciální známky s bílým pozadím, které jsou určeny pro jednotlivé přísady složených produktů, například jen pro kakao obsažené v čokoládě.

Členství výrobce ve WFTO

Světová fairtradová organizace (World Fair Trade Organization) sdružuje pěstitele a obchodníky, kteří se věnují stoprocentně jen férovému obchodu. Těchto více než 300 členských organizací dodržuje deset základních principů, například transparentnost, platba férové ceny, zákaz nucené a dětské práce. Členství lze ověřit na www.wfto.com. Patří sem například GEPA, El Puente, EZA nebo Traidcraft. Členem WFTO je také Fairtrade ČS.

CO MŮŽEME UDĚLAT MY?

- nakupovat fairtradové výrobky
- věnovat se globálním tématům ve vzdělávání
- informovat o fair trade ve svém okolí

WWW.FAIRTRADE-CESKO.CZ/ZAPOJTE-SE

KDO JSME?

Fairtrade Česko a Slovensko je nevládní nezisková organizace, která se zabývá podporou myšlenky fair trade a zároveň je oficiálním zástupcem Fairtrade International pro Česko a Slovensko. Komunikujeme s certifikovanými výrobci, podílíme se na propagaci Fairtrade a podporujeme aktivní lidi v osvětě a vzdělávání o globálních souvislostech ve světě.

Kontakt:

Fairtrade Česko a Slovensko
Botičská 1936/4
128 00 Praha 2

Tel.: +420 734 336 592
Mail: info@fairtrade-cesko.cz
Web: www.fairtrade-cesko.cz

Autoři fotografií:
Stanislav Komínek a Dominik Schallauer